

109È ANIVERSARI DEL RETORN DE FERRER I GUÀRDIA

110È ANIVERSARI DE L'ATEMPTAT CONTRA ALFONS XIII
-EDUCACIÓ, ANARQUISME, VIOLENCIA I REPRESSIÓ-

Retorn de Francesc Ferrer i Guàrdia a Barcelona. 16 de juny de 1907.

Autor: Brangulí (Fotògrafs)

ANC1-42-N-12772

Descripció

El document correspon a una fotografia química en blanc-i-negre, de dimensions reals de 9x12, presa el dia 16 de juny de 1907 en algun punt del Passeig de Gràcia (Barcelona).

Interès del document

El dia 16 de juny de 1907, el pedagog Francesc Ferrer i Guàrdia, fundador de l'Escola Moderna, va arribar a Barcelona des de Madrid, on havia estat empresonat després de

ser acusat de còmplice de Mateu Morral, l'anarquista autor d'un atemptat fallit contra el rei Alfons XIII el dia 31 de maig de 1906. Després del judici, una vegada provada la seva innocència, Ferrer i Guàrdia va ser absolt i va poder tornar a Barcelona.

La fotografia il·lustra un dels moments del recorregut en cotxe que el prestigiós pedagog va fer des de l'estació de ferrocarril del Passeig de Gràcia fins al carrer Bailén, on s'ubicava l'Escola Moderna de Barcelona i el domicili particular de Ferrer i Guàrdia.

A través de la fotografia podem apreciar un ambient d'expectació. Des de senyors amb americana i corbata fins a humils obrers i dependents de la ciutat, tots formen part de la multitud que dóna la benvinguda a Ferrer i Guàrdia al llarg de la seva marxa triomfal pel centre de Barcelona. La fotografia fa palesa la importància i reconeixement públic del qual gaudia el pedagog, així com l'interès i curiositat de la ciutadania vers el cas en què s'havia trobat immers. Tot plegat ens dóna una imatge d'una societat, la barcelonina, ben informada dels fets de l'actualitat política de l'època, així com mobilitzada i interessada per les innovacions científiques i culturals que s'estaven produint en la societat. Aquest és l'exemple del moviment de renovació pedagògica encapçalat per Ferrer i Guàrdia, el qual va plantejar una nova manera d'entendre l'educació i, conseqüentment, contribuir a crear una societat més democràtica, plural i justa.

Context

A principis del s. XX, Barcelona era una ciutat en plena ebullició, pròspera, industrial i en procés de creixement i desenvolupament urbanístic. Així mateix, també es tractava d'una ciutat convulsa caracteritzada per l'efervescència social i la vitalitat del moviment obrer.

Els obrers, mobilitzats pels partits obreristes i sindicats, protagonitzaven múltiples vagues i manifestacions amb la finalitat de reclamar més drets i millors condicions laborals. En aquest ambient d'agitació social, les ideologies revolucionàries que provenien d'Europa s'estaven difonent ràpidament. A Catalunya, la que va arrelar amb més força va ser l'anarquisme. La penetració d'aquestes ideologies va anar acompanyada de la difusió de noves vies de protesta algunes de les quals proclamaven la necessitat d'utilitzar la violència amb la finalitat de destruir l'ordre polític, social i econòmic establert, considerat injust i inhumà amb els obrers i treballadors. En aquest context, s'explica que a principis del s. XX es produïssin diversos atemptats terroristes, la majoria perpetrats per membres d'alguns grups anarquistes. Un dels atemptats més sonats, si bé fallit, va ser protagonitzat per l'anarquista català Mateu Morral i Roca contra el rei Alfons XIII, el dia 31 de maig de 1906.

Barcelona era una ciutat progressista i oberta als canvis i a les innovacions que s'estaven produint en tots els àmbits de l'economia, la cultura i la ciència. En aquest context, el pedagog anarquista Francesc Ferrer i Guàrdia hi va jugar un paper molt destacat. Va ser el fundador de l'Escola Moderna, un projecte d'escola basat en una educació laica i orientada al foment del lliurepensament. El projecte de Ferrer i Guàrdia, tot i comptar amb el suport del sectors més progressistes de la societat, va

topar amb els interessos de l'Església Catòlica espanyola, la qual gaudia d'una gran influència sociopolítica i d'un control quasi exclusiu de l'educació nacional. Així mateix, el projecte de Ferrer i Guàrdia tampoc despertava les simpaties de les autoritats polítiques, ja que veien l'Escola Moderna com un projecte perillós capaç de qüestionar l'ordre polític i social establert mitjançant l'educació.

L'atemptat fallit protagonitzat per Mateu Morral, bibliotecari de l'Escola Moderna de Barcelona, va provocar que Ferrer i Guàrdia fos detingut i empresonat a Madrid, acusat de còmplice. L'Escola Moderna de Barcelona va ser clausurada. Tanmateix, en el judici a què va ser sotmès posteriorment es va provar la seva innocència i Ferrer i Guàrdia va poder tornar a casa.

Qüestions:

- Identifiqueu, en la fotografia, els elements que permeten detectar l'entusiasme de la ciutadania per l'arribada de Ferrer i Guàrdia.
- Per què creieu que Ferrer i Guàrdia gaudia de tant reconeixement i rebia el suport d'alguns sectors socials? Quins eren aquests sectors?.

Per continuar indagant:

Fonts arxivístiques

Alumnes fent gimnàstica en un dels centres d'ensenyament de l'escola Pia de Catalunya, Barcelona. [1910 – 1920]. Autor: Brangulí (Fotògrafs). ANC-1-42-N-10246.

Articles sobre el ferrerisme (Francesc Ferrer i Guàrdia). 7 d'agost de 1934 – 25 de setembre de 1934. ANC-1-727-T2474.

Classe de nois a una escola religiosa. [1910 – 1920]. Autor: Brangulí (Fotògrafs). ANC-1-42-N-10358.

Classe de nois a una escola religiosa. [1910 – 1920]. Autor: Brangulí (Fotògrafs). ANC-1-42-N-10359.

Obrers i obreres als tallers d'una fàbrica. [1910 – 1915]. Autor: Brangulí (Fotògrafs). ANC-142-N-11588.

Recursos d'Informació. Notes sobre una sessió a les Corts de Madrid. [1909]. ANC-1-137-T-3502.

Relacions externes. Protesta del "Centro de Jóvenes para la Defensa Social" de Barcelona al President de la Diputació Provincial per unes proposicions llegeïdes al Palau de la Generalitat a favor de Ferrer i Guàrdia. 1909. ANC-1-137-T-3482.

Altres fonts

GRUP ENCICLOPÈDIA CATALANA (2016). Francesc Ferrer i Guàrdia. *Gran Enciclopèdia Catalana* [en línia]. Barcelona: Grup Enciclopèdia Catalana. Disponible a: <http://goo.gl/QMJkZb>.

MAURA, Joaquín. “La Rosa de fuego”: Historia del obrerismo barcelonés de 1899 a 1909. Madrid: Alianza, 1989.

“El atentado contra los reyes. El presunto autor del atentado” [en línia]. La Vanguardia (3 juny 1906), p. 2. Disponible a: <http://goo.gl/UuWT3j>.

“Notas Locales” [en línia]. La Vanguardia (17 juny 1907), p. 2. Disponible a: <http://goo.gl/8P14yu>.

“Una bomba de dinamita contra el coche real” [en línia]. ABC (1 de juny 1906), p. 15-18. Disponible a: <http://goo.gl/Qc0GWP>.